

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Den nye Forfatning : Realiteter og Resultater

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1938

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

DEN NYE FORFATNING

Realiteter og Resultater

Udgivet af Det konservative Folkeparti

Efter Afslutningen af Forfatningskommissionens Arbejde, og efter at Det konservative Folkepartis Hovedbestyrelse den 24. Juni med 23 St. mod 3 (3 undlod at stemme og 1 var fraværende) har godkendt den af Partiets Medlemmer i Kommissionen tiltraadte Overenskomst, udsendes — paa Hovedkontorets Foranledning og i Tilknytning til de Synspunkter, der har været bestemmende for Partiets Repræsentanter i Kommissionen, — nærværende Redegørelse for den i Overenskomsten udformede nye Forfatnings Opbygning og Virkemaade tilligemed en Vurdering af de derigennem sagligt og politisk opnaaede Resultater og deres Betydning for Fremtidens konservative Politik.

København, i August 1938.

Ret Kendskab til den mellem Det konservative Folkeparti og Regeringspartierne indgaaede Forfatningsoverenskomst vil overbevise et overvejende Flertal af Landets Vælgere om, at den nye Forfatning byder paa betydningsfulde Fremskridt.

Den bringer værdifulde Forbedringer m. H. t. saavel den rent p o l i t i s k e Opbygning som det s a g l i g e Indhold, og den skaber en mere a r b e j d s d y g t i g Rigsdag — Forbedringer, som vil være egnede til virkningsfuldt at imødegaa den Kritik, der nu — vel ofte urimeligt, paa visse Punkter berettiget — fremføres overfor det parlamentariske System og Arbejde.

Den ny Forfatning vil skabe en handlekraftig Rigsdag med klar Placering af Ansvaret.

Den vil paa det afgørende Punkt afslutte den Forfatningsstrid, som har plaget og plumret dansk Politik siden 1866-Forfatningen, Striden om de to Tings Sammensætning. Men den bevarer paa en god Maade To-Tings-Systemet som dansk Forfatningsskik.

Den vil skabe Mulighed for højere Luft og renere Linjer i dansk Politik, en sundere Vælgergruppering overfor Opgaverne.

Den forringer ikke nogen nu bestaaende Forfatningsgaranti af konservativ Betydning og gør konservative Synspunkter en Række Indrømmelser.

Hvad er det da, vi forlader med 1915-Forfatningen? Og hvad er det, den nye Forfatning bringer?

Rigsdagsmændenes Antal sættes ned med 20.

Der sker en Nedgang i Rigsdagsmændenes Antal. For første Gang!

Den nugældende Grundlov fastsætter som Maksimum 152 Folketingsmedlemmer og 78 Medlemmer af Landstinget, ialt 230 Rigsdagsmænd. I Henhold til Valgloven er der nu henholdsvis 149 og 76, ialt 225.

Efter den nye Forfatning vil Rigsdagen komme til at bestaa af 205 Medlemmer.

Der sker altsaa en faktisk Nedskæring med 20; i Forhold til de Muligheder for Udvidelser, som den gældende Grundlov byder, endda med 25.

Og dette Resultat opnaas, samtidig med at der gives Vælgerne en ligeligere og fyldigere u m i d d e l b a r Repræsentation.

170 af den nye Rigsdags 205 Medlemmer skal nemlig vælges direkte i Valgkredse eller paa Tillægsmandater, i alle Tilfælde ved Valg gennem Opstilling i Valgkredse.

Saadant Valg sker nu kun for de 149 Folketingsmedlemmers Vedkommende. Det vil sige, at der fremtidig ved direkte Valg skal vælges 21 Rigsdagsmænd flere end hidtil.

Saafremt dette helt eller delvis skal ske ved en Udvidelse af Valgkredsens Tal, siger den nye Forfatning herom som den gældende, at "ved Kredsinddeling skal der foruden til Indbyggertal tages Hensyn til Vælgertal og Befolkningstæthed". Dels bliver der vel Tale om en Udvidelse af Kredsens Antal, dels om en Forøgelse af Tillægsmandaterne.

Altsaa Rigsdagsmedlemmernes Antal sættes ned, uden at der paa nogen Maade foretages Indgreb overfor Vælgerbefolkningens Adgang til direkte Repræsentation. Tværtimod bliver denne Adgang endogsaa udvidet.

Særligt kvalificerede Personligheder i Rigsdagsarbejdet.

Men Rigsdagen skal ialt have 205 Medlemmer? Ja. — Det har stedse været et Problem for Folkestyret og Parlamentarismen med dens Valgkampe og Vælgermøder, dens stærke Krav til Agitation — et Krav, der jo iøvrigt er langt større i Diktaturstaterne, selv om Metoderne dér har en anden Karakter — det har været og er et Problem, hvorledes det skal blive muligt at formaa Mænd og Kvinder med fremragende Indsigt og Autoritet i Erhvervsforhold, Repræsentanter for videnskabelig Forskning, for Kirken og andre betydningsfulde Samfunds-Faktorer, kort sagt særligt kvalificerede Personligheder fra alle Grene af Samfundslivet, til Deltagelse i politisk Arbejde. Dette Arbejde vil i Reglen stille uoverkommelige Krav til saadanne Personligheder, hvis de foruden at skulle deltage i selve Lovgivningsarbejdet ogsaa skal opfylde de Fordringer, der almindeligvis møder en Politiker

om Deltagelse i den politiske Agitation, samtidig med at de skal varetage de Livsgerninger indenfor praktisk Erhvervs-virksomhed eller paa andre Omraader, der netop er Udtryk for eller nøje forbundne med deres Kyndighed og borgerlige Anseelse.

Det nuværende Landsting har vel i nogen Grad budt paa Mulighed for at kalde saadanne Personligheder ind i Lovgivningsarbejdet. Eksemplerne byder sig selv. Paa den anden Side kan det dog ejheller være skjult for nogen, at den særlige Valgmaade til Tider har medført, at Tilfældigheder spillede en Rolle ved Landstingsvalgene.

Der har været talt om at gøre Landstinget udelukkende til et Sagkundskabens Ting. Det konservative Folkeparti som saadant er ikke Tilhænger af et Korporationsting, men har faaet Tilslutning til sin Erkendelse af, at Rigsdagsordningen bør lægges saaledes til Rette, at den baner Vejen for at faa Personligheder af den før nævnte Type ind i Rigsdagsarbejdet.

Og dette sker paa den Maade, at de Partier, der er repræsenteret paa Rigsdagen foran et Valg eller som opnaar den i Valgloven foreskrevne Godkendelse, faar Adgang til at opstille Landslister, paa hvilke der skal vælges ialt 34 Rigsdagsmedlemmer, fordelt paa Partierne i Forhold til deres Stemmetal paa Valgdagen. Listerne opstilles før Valget, og ingen, der er Kandidat ved de direkte Valg, maa findes paa disse Lister.

Listerne — formentlig for hvert Parti omfattende indtil 34 Navne — udformes altsaa som en Indledning til Valgkampen, og de vil ifølge Sagens Natur let blive opfattet som Vimpel og Ballast for de Partier, der bejler til Vælgerens Gunst — Faneer, hvorunder Partierne gaar til Valget.

Ud fra det gamle Ord: "Sig mig, hvem du omgaas, og jeg skal sige dig, hvem du er", vil hver enkelt Listes Navne paa fremtrædende Maade være egnet til stærkt og let overskueligt at give Vælgerne Oplysning om det enkelte Partis hele Indstilling, erhvervsmæssige Program og aandelige Struktur.

Det Parti, der gaar ind i en Valgkamp under en Landsliste, som er præget af, at Partiet enten ikke har Forbindelse med Mænd og Kvinder, som repræsenterer kvalificeret Ind-

sigt paa Samfundslivets forskellige Omraader, eller af, at det direkte vil trodse Bestemmelsens klare Hensigt om at tilføre Rigsdagsarbejdet saadanne Personligheder og f. Eks., som det er sagt i Venstrepressen, bruge Landslisten til Pensioneringsanstalt for "afdankede" Politikere, vil uvægerligt selv komme til at tage Skade for Hjemgæld. Og Opstillingen paa Landslisten vil blive en Udmærkelse, der ikke opnaas uden personlig Adkomst.

Hele Rigsdagen vælges som saadan paa een Gang.

Rigsdagen kommer som nu til at bestaa af to Ting, men medens Folketinget bevarer sit gode, gamle Navn, døbes Landstinget om til Rigstinget. Om denne Benævnelse holder, er et andet Spørgsmaal. Det naturligste vilde være at fastholde de godt dækkende og historiske Navne: Folketing og Landsting, og kalde Den forenede Rigsdag for Rigs'inget. Folkets, Landets og Rigets Ting, de tre Navne vil særdeles vel dække over de to Kamres og den samlede Rigsdags Opgaver og Placering. Folket, Landet og Riger tre Begreber, der rettelig bør finde Udtryk ved Benævnelserne af den nye Rigsdag.

Iøvrigt vælges og ting-deles Rigsdagen paa følgende Maade:

Rigsdagsvælgerne vælger ved direkte Valg 170 og paa Landslisterne 34 Rigsdagsmænd, af de sidste paa hvert Partis Landsliste saa mange, som Partiets samlede Stemmetal berettiger det til at faa, og saaledes, at Kandidaterne vælges i den Orden, i hvilken de er opført paa Listerne.

De 34 saaledes listevalgte Rigsdagsmænd er paa Forhaand Medlemmer af Rigstinget (Landstinget).

De 170 direkte valgte Rigsdagsmænd udpeger af deres Midte andre 34 Medlemmer til Rigstinget (Landstinget).

De efter denne Udskillelse tilbageværende 136 Medlemmer udgør Folketinget, der altsaa faar 13 Medlemmer færre end nu.

Landstinget kommer til at bestaa af de som ovenfor forklaret valgte 34 + 34 Medlemmer samt 1 af Færøernes Lagting valgt Medlem, altsaa ialt 69 Medlemmer mod nu 76 — en Nedgang paa 7.

Herved er nu skitseret Opbygningen af den nye Rigsdag i dens umiddelbare Forhold til Vælgerne. Ethvert Forsøg paa at kalde denne Ordning indviklet eller ukontrollabel er urimeligt.

De to Ting bevares. Regeringen startede med at kræve rent Etkammer. Nu sikres der Sagerne en dobbelt Behandling. Men uden at svække klare Vælgertilkendegivelser og uden at skabe uholdbare Konflikter.

Fremgangsmaaden bliver den, at Lovforslag skal underkastes tre Behandlinger i det Ting, hvor de forelægges, to i det andet. De kan forelægges i hvilket af Tingene, det skal være.

Opstaar der en Konflikt mellem de to Ting derved, at det Ting, som først har behandlet et Forslag, nægter at akceptere Ændringer, der er foretaget af det andet Ting og fastholdes af dette, forelægges Lovforslaget for Den forenede Rigsdag til endelig Afgørelse.

Den samlede Rigsdag faar større Indflydelse paa Statens Budget.

Nogle Sager skal dog alene behandles i Den forenede Rigsdag, som bestaar af de to Ting under eet.

Disse Sager er: Forslag til Finanslov, Tillægsbevillingslov, eventuelle midlertidige Bevillingslove, Forslag om Statslaan, Statsregnskabet og desuden Forslag om Forfatningsændringer. Disse sidste vil dog fremtidig ikke høre til Dagens Orden.

Med eet Ord, det drejer sig i første Række om **S t a t e n s B u d g e t**, som det nuværende Landsting ifølge den parlamentariske Skik praktisk talt ikke har Indflydelse paa.

Ja, hvad Finanslov og Tillægsbevillingslov angaar, har Praksis saavel under radikale og socialdemokratiske Regeringer som under Venstreregeringer endog i Almindelighed formet sig som en grov Tilsidesættelse af Landstingets Adgang til overhovedet at tale med om Budgettet. Ofte har der været levnet Lanstinget færre Timer, end Folketinget har brugt Maaneder, til Behandling af Finansloven og Uger til Behandling af Tillægsbevillingsloven.

I det hele taget er der ikke, ejheller af Venstreregeringer, vist Landstinget rimeligt Hensyn gennem den Maade, hvorpaa Arbejdet er lagt til Rette.

Naar man fra Venstres Side har railleret over, at saa

vigtige Spørgsmaal som Statens Budget kun faar tre Behandlinger i Den forenede Rigsdag, mens den almindelige Regel ellers er fem Behandlinger tilsammen i de to Ting, er denne Kritik derfor fuldkommen hen i Vejret.

Til Landstingets Afmagt overfor Finansloven som Følge af den parlamentariske Orden, der har placeret den afgørende Bevillingsmyndighed i Folketinget, kommer, at samtidig med, at der hos Socialdemokrater og Radikale har været en fuldt bevidst Tilbøjelighed til yderligere at skyde Landstinget til Side, har man hos Venstregeringer i hvert Fald savnet en maalsikker Tilbøjelighed til at undlade en ren Umyndiggørelse.

Fremtidig vil Rigstingets (Landstingets) Medlemmer paa lige Fod med Folketingets i Den forenede Rigsdag faa Adgang til at medvirke ved Behandlingen af Budgettet og Finanspolitikken og til at deltage i den til disse Emner traditionelt knyttede storpolitiske Debat.

I Almindelighed vil desuden Forespørgsler og Dagsordener blive behandlet i Den forenede Rigsdag.

Ingen Forfatning, der vel at mærke vil udjævne og ikke skærpe Modsætningerne mellem de to Ting — oven i Købet i Strid med allerede gældende Regel, først og fremmest oprindelig knæsat af Venstre selv — vil kunne finde en enklere Løsning end den her gennemførte, som stiller de to Ting fuldkommen lige, og som giver den særlige Sagkundskab i Rigstinget (Landstinget) fuld Adgang til at tale og stemme — den Sagkundskab, der ingenlunde med Sikkerhed kan ventes tilført Lovgivningsarbejdet gennem et rent Etkammersystem, og som — selv om den fandtes i et Landsting af det nuværendes Karakter — dog ikke vilde faa nogen virkelig Indflydelse paa Hovedparten af de vigtige Emner.

Bedre Arbejdsvilkaar for Rigsdagen.

Der er i Forfatningsforslaget gennemført en Række Bestemmelser, som foruden de allerede nævnte betyder en værdifuld Forbedring af Rigsdagens Arbejdsvilkaar, egnede paa samme Tid til at lette og koncentrere Arbejdet og til at tage Brodden af Kritik i en Tid, som vender sig imod overflødig Tovtrækkeri og Tidsspilde og kræver Mulighed for Handling.

Betydningsfuldt er det i denne Forbindelse, at Rigsdagen normalt først skal træde sammen den første Tirsdag i

N o v e m b e r (fremfor nu første Tirsdag i Oktober). Følgen deraf vil ingenlunde blive, at Samlingen trækker en Maa-
ned længere ud. Den klart udtalte Hensigt er en Koncentre-
ring af Arbejdet i de egentlige Vintermaaneder. Og der er
tilmed indsat en Bestemmelse om, at Regeringen ikke maa
forelægge Lovforslag senere end den 15. Februar, og denne
Frist maa kun overtrædes, naar særlige Forhold gør
det nødvendigt.

Det siger uden videre sig selv, at det efter disse Æn-
dringer bliver umuligt for en Regering at samle Hovedmæng-
den af sine Lovforslag i Folketinget og holde Rigstinget
(Landstinget) paa Smalkost. Den bliver af praktiske og ar-
bejds-mæssige Grunde nødt til at fordele dem mellem de to
Ting for at sikre deres rettidige Behandling. Blandt andet
ogsaa derved sikres Tingenes Ligestilling. Endelig findes en
Bestemmelse om, at Statsministeren, hvis han skønner, at et
Lovforslag uforment forsinkes i et af Tingene, kan paatale
dette i Den forenede Rigsdag, som derefter kan bestemme, at
Lovforslaget skal optages til Behandling i vedkommende
Ting eller i Den forenede Rigsdag.

Rigsdagens Aabning og Slutning finder Sted i Den for-
enede Rigsdag (allerede nu aabnes Rigsdagen som bekendt
i et Fællesmøde af Folketing og Landsting i Fællessalen).
„Trontale“-Institutionen grundlovfæstes gennem følgende
Bestemmelse: „Ved hver ordentlig Rigsdags Aabning afgiver
Statsministeren en Redegørelse for Rigets almindelige Stil-
ling og de af Regeringen paatænkte Foranstaltninger“.

Medens Regeringen nu straks fremlægger foruden Stats-
regnskabet for det foregaaende Finansaar tillige Finanslov-
forslaget for det kommende Aar, skal fremtidig kun Stats-
regnskabet forelægges tillige med „en Redegørelse for Rigets
økonomiske Stilling“, hvorpaa „en almindelig Forhandling
om Rigets Anliggender finder Sted“.

Finanslovforslagets Fremsættelse udskydes derimod til
„senest den 15. Januar“.

Der gennemføres herved en heldig Forenkling. Den ind-
ledende storpolitiske Debat i Den forenede Rigsdag vil faa
en overskueligere Karakter end den Debat, der nu er saa nøje
knyttet til Finanslovforslagets 1. Behandling, at den stærkt
præges af en Uendelighed af Detail-Spørgsmaal.

Den forenede Rigsdag vælger straks et Finansudvalg

og inddrages derigennem i Medarbejderskabet om det Budgetforslag, der fremsættes tre Maaneder senere end nu, alt-saa væsentligt nærmere det Finansaar, for hvilket det skal gælde, og længere henne i det løbende Finansaar, saaledes at Budgettet vil komme til at hvile paa et solidere Kendskab til dettes Forløb, og saavel Regering som Rigsdag vil sidde inde med en sikrere Viden om Udgifter og Indtægter, der vil flyde af selve det i Gang værende Lovgivningsarbejde.

Iøvrigt bestemmes det, at Finansudvalget bliver be-staaende mellem Samlingerne for i særlige Tilfælde at kunne raadspørges af Regeringen. Ved særlig Lov kan der gives andre Udvalg en tilsvarende Beføjelse.

Om Rigsdagsordningen kan det med Rette siges, at der skabes en umiddelbar Samhørighed mellem Magt og Ansvar, — en Rigsdag, der kan give et klart Svar paa Regeringens Forslag og give Svaret hurtigt, naar dette er nødvendigt. Folkestyret maa ikke staa tilbage for Diktaturet i Evne til Handling. De Brist, der i den Henseende er i den danske Rigsdagsordning, vil nu blive fjernet, men det sker paa en saadan Maade, at en god dansk Tradition fuldt ud bevares, udtrykt i et To-Kammer-System i den oprindelige Juni-Grundlovs Aand.

23 Aars Valgretsalder.

Valgretsalderen til Rigsdagen bliver 23 Aar.

Iøvrigt er Valgretsbetingelserne uforandrede, blot moderniserede i Overensstemmelse med skete Ændringer i Straffelov og Sociallovgivning. Valgretten fortabes, saafremt den paagældende

- a) ved Dom er frakendt de borgerlige Rettigheder uden at have generhvervet disse eller ved en før 1. Januar 1933 afsagt Dom er fundet skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling uden at have faaet Æresoprejsning,
- b) er ude af Raadighed over sit Bo paa Grund af Umyndiggørelse eller Konkurs,
- c) nyder eller har nydt offentlig Understøttelse, som i Henhold til Lovgivningen betragtes som Fattighjælp, og hvis valgretsfortabende Virkning efter de til enhver Tid gældende Regler ikke er bortfaldet.

En Valgrets alder paa 23 Aar bør ikke kunne give Anledning til større Debat. At Tidens politiske Magthavere,

der har drevet en haardhændet Agitation paa Kravet om 21 Aars Valgretsalders, har akcepteret de 23 Aar, er Udtryk for Erkendelse af Værdien i det konservative Maadehold. Efter konservativ Opfattelse kunde man uden Skade være blevet staaende ved de 25 Aar, men paa den anden Side har man erkendt, at det ikke vel lader sig gøre at nægte Valgret til en fuldmyndig Ungdom, som, naar Valgretten indtræder, i de fleste Tilfælde allerede i nogle Aar har været selvforsørgende, skatteydende Borgere med selvstændigt personligt Ansvar. Dertil kommer, at 25 Aars Alderen næppe paa afgørende Maade er Udtryk for en væsentligt dybere Livserfaring eller for andre Livsforhold end de 23 Aar.

De fleste Lande har i Dag en Valgretsalders paa 20—21 Aar, det Land, vi er knyttet til gennem Kongefællesskab, Island, 21 Aar, Norge og Sverige 23. En urokkelig Fastholden af 25 Aars Valgretsalders i Danmark, hvor vi med Rette er stolte af en Ungdom, som forener aandelig Vaagenhed med Sans for Værdien af personlig Dygtiggørelse og legemlig Kultur, og som giver Udtryk for stærk Interesse overfor politiske og samfundsmæssige Forhold, maa forekomme uholdbar paa Baggrund af Valgretsalders i de andre nordiske, os nærbeslægtede Lande, navnlig i en Tid, hvor der iøvrigt tilstræbes nordisk Fællesskab i Lovgivningen og Folkelivet. Naturligvis har hvert Land sine Ejendommeligheder, og i Danmark kunde vi vel fastholde 25 Aars Valgretten, uanset hvad de andre nordiske Lande har gjort. Men Aargangene af dansk Ungdom fra 23 til 25 Aar vilde dog utvivlsomt føle dette som en Urimelighed og alene paa denne Baggrund kunne regne med Tilslutning i vide Kredse af Vælgerbefolkningen, uanset partipolitisk Indstilling.

Vil man ellers anstille Betragtninger over Betimeligheden af en Nedsættelse af Valgretsalders, saa er det i det mindste ikke Ungdommen, der har Ansvar for den Misère, hvoraf Samfundet i Dag beherskes, men snarest Ungdommen, som kan have Anledning til at rette Bebrejdelser imod den ældre Generation for den Magtesløshed, der er vist overfor Vanskelighederne.

Ungdommen er Fremtiden, og Det konservative Folkeparti gaar til den lavere Valgretsalders i Samhu med den sunde danske Ungdom, der først og sidst kræver A r b e j d e

under saadanne Vilkaar, at der er Plads for Udfoldelse af personlig Dygtighed og selvstændigt Initiativ. Det er den Ungdom, der hører hjemme i Konservatismens Rækker.

Folkeafstemnings-Princippet grundlovsfæstes.

I den nye Forfatning bliver Folkeafstemningsprincippet knæsat. Naar et Lovforslag er vedtaget, kan to Femtedele af Rigsdagens Medlemmer ved en Afstemning i Den forenede Rigsdag begære Forslaget (eller Loven, hvis der allerede er givet Lovkraft) udsendt til Folkeafstemning. Samme Ret har en Trediedel af Rigsdagens Medlemmer under Forudsætning af, at de faar Tilslutning til Folkeafstemningskravet fra 15 pCt. af Vælgerne.

De saaledes fastsatte Regler for en Folkeafstemnings Gennemførelse tilfredsstiller ikke fuldtud Det konservative Folkeparti, og de svarer jo langtfra til de meget vidtgaende Folkeafstemningskrav, som de nuværende Regeringspartier i sin Tid har stillet. Til Oplysning om, hvordan det gaar en Regering, der har glemt den glade Oppositions Dage, er det ganske interessant, at Regeringen begyndte med i Forfatningskommissionen at afvise Kravet om et Mindretals Ret til at kræve Folkeafstemning og stik imod Folkeafstemningens Princip alene vilde lade Regering eller Rigsdagsflertal bestemme, om en Sag skulde sendes ud til Afstemning.

Imidlertid har man ingenlunde fra konservativ Side ønsket, at Adgangen til Folkeafstemning skulde gøres saa let, at et forsvindende Mindretal paa Rigsdagen eller blandt Vælgerne i Tide og Utide skulde kunne begære Folkeafstemninger gennemført, mere for at skabe Uro end for at naa et sagligt Resultat.

I det hele er det ikke Det konservative Folkepartis Opfattelse, at en rimelig Adgang til Folkeafstemning vil blive meget benyttet, men at Muligheden for antagelige Mindretal til at forlange en Folkeafstemning i sig selv vil virke hæmmende paa en Regerings altfor vidtgaende Reformiver i Spørgsmaal, hvor fornøden Afklaring ikke har fundet Sted.

Undtaget fra Folkeafstemning er Finanslove, Tillægsbevillingslove, midlertidige Bevillingslove, Normeringslove, Lønningslove, Indfødsretslove og Love om direkte eller indirekte Skatter.

Man har kunnet møde Krav om Adgang til Folkeafstemning netop om Skattelove.

Men det siger dog sig selv, at Udsigterne til, at nye Skattelove kunde blive mødt med Krav om Folkeafstemning, let vilde medføre, at Skattelovene fik et endnu mere ensidigt Præg, end det allerede nu i Reglen er Tilfældet, idet en Regering vilde kunne falde for Fristelsen til altid at tage et aldeles overvejende Hensyn til det store Vælgertals Interesser og forfalde til en udpræget demagogisk Skattepolitik for steds at være sikker paa Vælgerflertallet — og at omvendt *den Regering, der lagde sin Skattepolitik til Rette med en sund Opsparing for Øje, kunde risikere at faa en saadan Politik kuldkastet gennem en forud for en Folkeafstemning gaaende demagogisk Agitation.*

Fremtidige Grundlovsændringer.

Der er endelig i Forbindelse med Forfatningens mere politisk prægede Bestemmelser Grund til at nævne, at der ikke sker Ændringer i Reglerne for Gennemførelsen af Grundlovsændringer. Det vil ogsaa fremtidig kræves, at mindst 45 pCt. af samtlige Vælgere gennem en Folkeafstemning giver deres Tilslutning til Rigsdagens Beslutning om Ændringer.

Kongemagt, Folkekirke og Frihedsgoder.

Det er vel Aar og Dag siden Socialdemokratiet som Parti stillede Forslag om Republikens Indførelse og rettede Angreb, der tog Sigte paa Folkekirkens Afskaffelse og Kristendoms-Forkyndelsens Underminering. Men det er dog ikke længere siden, end at enhver husker det, og det er tillige en kendt Sag, at de Synspunkter, som disse Forslag og Angreb var Udtryk for, stadig findes indenfor Partiet. Der kan derfor nok være Anledning til en Bemærkning om, at den forestaaende Forfatningsrevision gennemføres, uden at der sker Ændringer vedrørende Kongemagt og Folkekirke. Saaledes maa det naturligvis være i en Overenskomst med Det konservative Folkeparti som Deltager! Og det er et Vidnesbyrd om, hvilken Vægt konservativ Politik og Livsopfattelse endnu har her i Landet.

Hvad Folkekirken angaar er der tilmed opnaaet en Udtalelse af overordentlig Værdi. I den nuværende

Grundlovs § 73 hedder det: „Folkekirkens Forfatning ordnes ved Lov“. I Forfatningskommissionen har der været forhandlet om at ophæve eller ændre denne gamle „Løfteparagraf“. Herom kunde dog ikke opnaas Enighed. Men i Betænkningen udtales det, at der er

„Enighed om, at Lovgivning om Folkekirkens forfatningsmæssige Stilling ikke bør ske, uden at Lejlighed er givet de bestaaende kirkelige Organer til at udtale sig om denne Lovgivning.

Paa given Foranledning er det desuden udtalt fra alle Sider, at de Midler og Indtægter, der er tillagt Folkekirken, ikke tænkes formindsket, med mindre saadant ved Lovgivning om Folkekirkens Forhold maatte blive bestemt“.

Det er naturligtvis fra konservativ Side, Foranledningen til denne Erklæring er givet. Her er i faa Sætninger bragt Klaring af de Problemer, som det kirkelige Udvalg i 10 Aar har arbejdet med.

Grundlovens Frihedsgoder opretholdes fuldtud, og der er desuden fra konservativ Side med Held udfoldet Bestræbelser for yderligere at værne dem imod ethvert Anslag.

I denne Forbindelse skal det først nævnes, at der sker Ændringer i den nuværende § 78 — fremtidig § 75 —, som tilsigter at værne Borgerne imod Frihedsberøvelse ad *administrativ* Vej. Det fastslaas, at udover de i Strafferetsplejen omhandlede Tilfælde kan ingen dansk Borger, der opfylder sin Pligt til at bidrage til eget eller andres Underhold, underkastes Frihedsberøvelse, medmindre der er Hjemmel i Loven dertil som Følge af den paagældendes unge Alder eller Mangler ved hans sjælelige eller legemlige Tilstand. Bestemmelsen er affattet saaledes, at der ikke lægges Hindringer i Vejen for Foranstaltninger, der er nødvendige for Inddrivelse af Underholdsbidrag, Børneværn eller Sindssyge- og Aandssvageforanstaltninger.

Dernæst den nuværende § 85 — fremtidig § 82. Den nuværende Paragraf gaar ud paa, at Borgerne kan danne Foreninger i ethvert lovligt Øjemed, og at ingen Forening kan ophæves ved en Regeringsforanstaltning. En Forening kan foreløbig forbydes, men der skal straks anlægges Sag mod den til dens Ophævelse.

I den nye Affattelse af Paragraffen fastslaas det vedbli-

vende, at Borgerne uden forudgaaende Tilladelse kan danne Foreninger i ethvert lovligt Øjemed. Men Foreninger, der virker for en Omstyrning af Grundloven eller for at berøve Borgerne eller Grupper af Borgere nogle af de Rettigheder, der maa betragtes som uomtvistelige i ethvert demokratisk Samfund — Trosfrihed, Trykkefrihed, Forenings- og Forsamlingsfrihed, — eller Foreninger, der virker ved eller søger at naa deres Maal ved Vold, Anstiftelse af Vold eller lignende strafbare Midler, kan af Regeringen kræves opløst ved Dom. Ved særlig Lov skal Opløsningens Retsvirkninger fastsættes.

Her kan ogsaa nævnes Bestemmelsen om en særlig juridisk Sekretær for Rigsdagen efter svensk Mønster, dels med den Opgave at behandle de til Rigsdagen indgivne Andragender, dels at holde sig underrettet om Sager, der behandles af Domstolene, og som kan antages at være af Interesse for Rigsdagen.

Den tilsvarende svenske Stilling er blevet en Institution af stor Betydning. Ikke mindst i Kraft af den har Sverige faaet sit store Forspring i Offentlighed i Administrationen. Takket være konservativt Initiativ bereder Danmark sig nu til at slaa Følge.

Om Loves Grundlovmæssighed og Erstatning ved Ekspropriation.

Fra Regeringens Side har man under Forhandlingerne ønsket at ophæve Adgangen til at faa en Lovs Grundlovmæssighed prøvet ved Domstolene og Afgørelsen heraf alene lagt i Rigsdagens Haand.

Dette har man fra konservativ Side modsat sig, saaledes at der ikke sker nogen Ændring i Prøvelsesretten.

Den nuværende Grundlovs § 80 — fremtidig § 77 — om Ejendomsrettens Ukrænkelighed og fuld Erstatning faar en Tilføjelse gaaende ud paa, at Spørgsmaalet om Erstatningssummens Størrelse ved en Ekspropriation kan forelægges Højesteret, saafremt Regeringen finder, at der foreligger ganske særlige Forhold, som gør en yderligere Prøvelse ønskelig. Finder Højesteret det tvivlsomt, at Erstatningen er passende, udpeger Retten særlige sagkyndige og uvildige Vurderingsmænd, der endelig fastsætter Erstatningssummen.

Forfatningsrevisionens Baggrund og Formaal.

Den særlige Udtalelse, der i Forfatningskommissionens Betænkning er afgivet af de konservative Medlemmer (Landstingsmændene Halvdan Henriksen og M. C. Korsgaard, Folketingsmændene Ole Bjørn Kraft og Christmas Møller) indledes med en kort Redegørelse for den Forfatningskamp, der har hersket her i Landet i al den Tid, vi har haft en fri Forfatning. Det fastslaas heri, at Grundloven af 5. Juni 1915 ikke betød en Afvikling af denne Strid, men at de meget urolige politiske Forhold, der indtraadte efter at denne Forfatning var traadt i Kraft i 1918, utvivlsomt bevirkede, at store Dele af Befolkningen følte Landstinget af 1915 som en Fortsættelse i en anden Udgave af Landstinget af 1866. Og til Slut giver de konservative Medlemmer af Kommissionen Udtryk for Haab om, at Grundlovsrevisionen snart muligt maa komme til at foreligge som en fuldbyrdet Kendsgerning. De anser det for at være i Landets og Nationens saavel som i Partiernes og i det parlamentariske Arbejdes velforstaaede Interesse, at Forfatningsspørgsmaalet nu fjernes fra Kampzonen, og at det politiske Liv finder sig til Rette indenfor Rammer, der kan forventes at ville ligge fast i en overskuelig Tid.

Her er trukket et Perspektiv op, der viser baade tilbage og fremad — og for dem, der har haft Øren at høre med og Øjne at se med, har der ikke kunnet herske Tvivl om, at Det konservative Folkeparti stiledede mod en definitiv Afslutning af Forfatningsstriden, i en vis Forstand i naturlig Fortsættelse af det konservative Initiativ, der i 1915 bragte Forfatningsforhandlingerne over det døde Punkt, og af den Omdannelse af det gamle Højre til Det konservative Folkeparti, som derefter fandt Sted.

I det Øjeblik, da de nuværende Regeringspartier har erobret Flertallet i Landstinget, er det aabenbart for enhver, at 35 Aars Valgretsaldere ikke var nogen konservativ Garanti. Men den Omstændighed, at den var tænkt som en saadan, havde til Følge, at Socialdemokrater og Radikale satte sig som Maal at erobre Flertallet i det Landsting, der skildredes og af et Vælgerflertal efterhaanden opfattedes som en Fortsættelse af det privilegerede Landsting af 1866.

Naturligvis er der ikke Privilegier i Landstinget af 1915,

men med den altbeherskende Rolle, som Forfatningskampen og netop Kampen om Landstinget har spillet i mere end to Menneskealdre, frembød Landstingets særlige Valgmaade et Agitationsgrundlag, som Radikal-Socialismen straks kastede sig over, i samme Øjeblik der opstod et Modsætningsforhold mellem Folketing og Landsting med radikalt-socialdemokratisk Flertal i det første, et Flertal af Venstre og Konservative i det andet Ting.

Hvorledes Forfatningsstriden har bidraget til at radikalisere Befolkningen, viser et historisk Eksempel. Efter at Venstre i 1901 havde overtaget Magten, var I. C. Christensen dels paa det rene med, at Hovedstammen af Venstres Vælgere ikke kunde holde til den radikale Politik, der var ført i Aarene forud, dels ønskede han selv at fjerne sig fra denne Politik. Det er nok at pege paa hans ændrede Holdning i Forsvarssagen, men Radikaliseringen paa dette Omraade, der var kommet til at spille en Hovedrolle i de Tidens Forfatningskamp, havde været saa dybtgaaende, at Venstre kun med Besvær har kunnet finde, endsige holde en positiv Linje overfor dette livsvigtige Spørgsmaal.

Ja, naar Venstre i Dag er slaaet over i Kravet om rent Etkammer, synes endogsaa dette at være Reminiscenser fra en radikal Fortid — efter at Venstre i en Aarrække har følt sig i den Grad som Landstingets Parti, at man mere har talt om et Landstings-Venstre end om en Landstings-Konservatisme.

Mensaa tabte Venstre i 1936 Landstingets Partiets fra gammel Tid paa mange Omraader radikaliserede Vælgere kunde ikke holde Stand overfor den radikal-socialistiske Agitation.

Betragter man den ældre Generation, vil enhver kunne nævne Eksempler paa, at Vælgere, som naturligt paa mange Maader har følt sig draget af Konservatismen, dog er blevet holdt tilbage af Mindet om den bitre Forfatningsstrid — en Strid, som meget ofte satte sit Præg ogsaa paa næste Generation, idet denne, opvokset i og paavirket af Beretningerne om Striden og de Spørgsmaal, der hvirvledes ind i den, følte sig bundet af en Tradition eller Fordom, der forlængst burde have overlevet sig selv.

Og helt op til dette Øjeblik har Kampen om Landstin-

gets Erobring og Afskaffelse været det Kit, der bandt og binder Socialdemokrater og Radikale sammen, og som har bidraget til Indhugget paa Venstres Vælgere og Forestillingen i vide Kredse om Konservatismen i Belejringsstilstand.

Alt for længe har Forfatningsstridens Spørgelse faaet Lov til at husere her til Lands.

En aktiv Konservatisme.

Konservatismen har længe haft aabent Blik herfor.

I Rigsdagssamlingen 1934—35 mødte Det konservative Folkeparti paa Rigsdagen Ministeriet Staunings Forslag om Landstingets Afskaffelse og 21 Aars Valgre'salder med sit Forslag om Nedsættelse af en Forfatningskommission. Paa sit Landsraadmøde i Odense den 2. og 3. Oktober 1936 vedtog Det konservative Folkeparti en Udtalelse, hvori det hedder, at „Partiet er rede til at drøfte en Ændring af Rigets Grundlov“, og i Udtalelsen fra Landsraadmødet i Aarhus den 9. og 10. Oktober 1937 hedder det i Fortsættelse heraf: „Landsraadet fornyer sidste Landsraadmødes Erklæring om, at Det konservative Folkeparti er rede til fri Drøftelse af Ændringer i Rigets Grundlov“. Disse Udtalelser var eenstemmige.

Forfatningskommissionen kom, og den 20. Januar i Aar afgav Den konservative Rigsdagsgruppe en Udtalelse til Forfatningskommissionen, der enstemmigt og klart gav Udtryk for den Opfattelse, at Folketinget skulde have den afgørende politiske Indflydelse, og at Rigsdagsgruppen var villig til at forhandle om en Omdannelse af det nuværende Landsting saavel med Hensyn til Valgmaade som til Sammensætning og Beføjelse.

Udfra den Linje, der her træder tydeligt frem, er Det konservative Folkeparti gaaet til Forfatningsforhandlingerne.

Partiet har ikke faaet alt, hvad det kunde have ønsket. Kunde man skrive en Grundlov, der bestemte, at de Konservative skulde have Magten, var det saa lige til. Det afgørende maa være, at der heller ikke staar det modsatte i Forfatningen, nemlig at Magten skal ligge hos Socialdemokraterne og de Radikale.

Opgaven har været at faa konservative Interesser og

Anskuelse saaledes placeret, at der er Mulighed for fuld Udfoldelse af Konservatismen baade i Kampen om Magten, og naar Magten er erobret.

Og dette er lykkedes.

I denne Forbindelse nævner vi den nuværende Grundlovs § 81 — fremtidig § 78 —, der lyder: „Alle Indskrænkninger i den fri og lige Adgang til Erhverv, som ikke er begrundet i det almene Vel, skal hæves ved Lov”.

Denne Paragraf ønsker Venstre udvidet og udbygget, og Konservatismen har selvfølgelig været inde paa dette Spørgsmaal i Overensstemmelse med sin principielle Opfattelse. Men hvem vil bestride, at Paragraffen, naar alt kommer til alt, er fyldestgørende i sin nuværende Affattelse, og at det alene beror paa Spørgsmaalet om Magt, i hvilken Aand den skal hæves? Naar dette er Tilfældet, til hvilken Nytte da en ørkesløs Strid i Dag om Ændringer, der vel iøvrigt næppe i de nuværende Magthaveres Tid vilde kunne faa en saadan Karakter, at de vilde ændre noget omhelst i de faktiske Tilstande i Landet?

Maalet for et politisk Arbejde maa til syvende og sidst altid være at erobre Magten. Ethvert politisk Parti ønsker ifølge Sagens Natur i videst mulig Udstrækning at sætte sit Stempel paa Løsningen af Tidens Opgaver.

Allerede dermed er det sagt, at den nuværende Forfatning ikke er tilfredsstillende for Konservatismen.

Vandt nemlig den Opfattelse almindelig Udbredelse blandt Vælgerne, at Konservatismen maatte være henvist til at se sin særlige Opgave i at genskabe et Flertal i den nuværende Landsting og indskrænke sig til ad den Vej at regulere og kontrollere Socialdemokratiets eller Social-Radikalismens Magtudfoldelse — og det er en Fare, der har truet — saa vilde det være ensbetydende med, at Konservatismen fik en rent defensiv Opgave i dansk Politik.

Bortset fra, at en saadan Politik næppe overhovedet vilde være mulig, og i alt Fald faa yderst trange Kaar, fordi den vilde begunstige Socialdemokratiets og de Radikales Lyst til paa samme Tid at være Regering og Opposition og derfor avle et Modtryk, som vilde være ensbetydende med, at mere end 70 Aars Strid om Forfatningen

stadig holdtes i Live, saa vilde en saadan defensiv Holdning fra Konservatismens Side i Længden berøve Vælgerne ethvert Haab og enhver Tro paa Konservatismens Sejr.

Er der Tro paa at erobre stigende Indflydelse og Magt for Konservatismen i en Tid, hvor Skranker falder mellem Erhverv og Klasser, maa denne Magt naturligvis finde sit Udtryk i den regeringsskabende Folkerepresentation. Det er dér, der maa sættes ind.

Der er i Dag ingen Brug for et 1915-Landsting, hvor et sejglivet radikalt-socialistisk Flertal kan blive en Hindring for Udviklingen.

Den virkelige konservative Indstilling i Dag er aktiv — aktiv i sine Krav til den økonomiske Politik, aktiv i sine Fordringer til den Politik, der skal føres for at bekæmpe Arbejdsløsheden, aktiv i sine Krav til den Forsvarspolitik, som Tiden kræver.

Konservatismen vil ikke være henvist til en defensiv, endsige passiv Rolle, efter at først Venstre, dernæst Radikalismen og Socialismen i mere end en Menneskealder har ført det store Ord i Landet paa en saadan Maade, at der er Brug for en vidtgaaende konservativ Reformpolitik.

Det er denne Politik, vi vil føre frem og føre til Sejr i Danmark. Og hvor der er Vilje, er der Vej. Forfatningsforhandlingen har vist, at ogsaa Modstanderne er nødt til at regne med Konservatismen. Tiden begynder at give os Medbør. Fremtiden skal blive vor!

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk